

Tegemist on kohustuslike majandamisnõuete informatiivse tabeliga, kuhu on lisatud lisaks viidetele nõude sõnastused ja mille aluseks on maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrus nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ Lisa 1.

KOHUSTUSLIKUD MAJANDAMISNÕUDED

KM 1 Põhja- ja pinnavee kaitse
<p>Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ¹ artikli 11 lõike 3 punkt e, mis on seotud veevõtuga ja punkt h, mis on seotud fosfaatide hajureostusallikate kontrollimise suhtes kohaldatavate kohustuslike nõuetega.</p>
<p>Nõue 1: Veeloa kohustus on, kui:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) võetakse pinnavett, sealhulgas jääd, enam kui 30 kuupmeetrit ööpäevas;
2) võetakse põhjavett rohkem kui 150 kuupmeetrit kuus või rohkem kui 10 kuupmeetrit ööpäevas. <p>veeseaduse § 187 punktid 1 ja 2.</p>
<p>Nõue 2: Nõuded fosforiga väetamisele:</p> <p>Sõnnikuga on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta kuni 25 kg fosforit aastas, sealhulgas fosfor, mis jääb loomade karjatamisel maale loomade väljaheidetega. Haritavale maale sõnnikuga antava fosfori kogust võib vajaduse korral suurendada või vähendada arvestusega, et jooksva viie aasta keskmisena antud fosfori kogus ei ületa 25 kg hektari kohta.</p> <p>Sõnnikuga anda lubatud fosfori piinormi ei kohaldata kui mullas taimedele omastatava fosfori tarve on suur või väga suur ja selle tõendamiseks on põllumajandusega tegelev isik korraldanud vähemalt kord viimase viie aasta jooksul iga viie hektari kohta mullaproovide võtmise ning analüüsimise akrediteeritud laborianalüüsi meetodiga.</p> <p>veeseaduse § 161 lõiked 8 ja 9; maaeluministri 30. septembri 2019. a määrus nr 74 „Fosforitarbe klassid“.</p>
<p>Nõue 3: Veehaarde sanitaarkaitsealal on keelatud fosforit sisaldavate väetiste kasutamine ja hoidmine ning karjatamine.</p> <p>veeseaduse § 151 lõige 2.</p>

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1–73).

Nõue 4: Hooldusalal on keelatud fosforit sisaldavate väetiste kasutamine ja hoidmine ning karjatamine.

[veeseaduse § 154 lõike 5 punktid 1, 2 ja 6.](#)

Nõue 5: Põllumajandusega tegelev isik peab pidama põlluraamatut, millesse tuleb kanda andmed põllumajandusliku tegevuse kohta.

[veeseaduse § 155 lõige 1.](#)

Selgitus: nõue on seotud põllumajandusest lähtuva fosfori koormuse vältimise ja kontrollimisega.

Nõue 6:

Fosforit sisaldava väetise kasutamine on keelatud allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses kümne meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist.

Fosforit sisaldavat mineraalväetist ei tohi laotada juhul, kui maapind on külmunud, lumega kaetud, perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

[veeseaduse § 158 lõiked 2–3.](#)

Nõue 7:

Vedelsõnnikut ei tohi laotada 1. novembrist kuni 20. märtsini ja poolvedel-, tahe- ja sügavallapanusõnnikut ning muid orgaanilisi väetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 20. märtsini ega muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

Kui Keskkonnaamet on keelanud vedelsõnnikusõnniku laotamise alates 15. oktoobrist, siis tuleb lähtuda Keskkonnaameti keelust.

Vedelsõnniku paisklaotamine on keelatud 20. septembrist kuni 20. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

Kasvavate kultuurideta põllul tuleb sõnnik mulda viia võimalikult kiiresti, kuid mitte hiljem kui 24 tunni jooksul laotamise lõpetamisest arvates.

Kasvavate kultuuridega kaetud haritavale maale tohib 1. novembrist kuni 30. novembrini laotada sõnnikut juhul, kui see 24 tunni jooksul mulda viiakse.

[veeseaduse § 159 lõiked 1 ja 3–6;](#)

[veeseaduse § 159 lõike 2 alusel antud korraldusest kinnipidamine.](#)

Selgitus: nõue on seotud põllumajandusest lähtuva fosfori koormuse vältimise ja kontrollimisega.

Nõue 8:

Kui maapinna kalle on 5–10 protsenti, on pinnale fosforit sisaldava väetise laotamine keelatud 1. oktoobrist kuni 20. märtsini.

Fosforit sisaldava väetise laotamine on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10 protsendi. Erandina on üle 10-protsendise kaldega maapinnal fosforit sisaldava väetise laotamine lubatud veeseaduse § 160 lõike 4 alusel kehtestatud juhtudel.

[veeseaduse § 160 lõiked 1 ja 2.](#)

Nõue 9:

Loomade pidamisel peab põllumajandusettevõtja kasutatava maa suurus võimaldama tekkiva sõnniku laotamist veeseaduse § 161 lõikes 8 kehtestatud sõnnikuga antava fosfori piirnormide kohaselt.

Kui ettevõttes tekkiv sõnnikukogus ületab sõnnikuga antava fosfori kohta veeseaduse § 161 lõikega 8 kehtestatud piirnormi haritava maa ühe hektari kohta, tohib rohkem loomi pidada juhul, kui üle jääv sõnnik võõrandatakse sõnniku vastuvõtjaga sõlmitud lepingu alusel.

Kui sõnniku äravedamiseks kasutatakse kolmanda osalise pakutavat äravedamisteenust, peab teenuse tellija säilitama teenuse osutamisega seotud dokumendid laotamis- või müügilepingu lisana.

[veeseaduse § 163 lõiked 1–3.](#)

Nõue 10:

Kõikidel loomapidamishoonetel, kus peetakse üle 5 loomühiku loomi, peab olema lähtuvalt sõnnikuliigist sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla.

Sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla peab mahutama vähemalt kaheksa kuu sõnniku ja virtsa ning vajaduse korral, sõltuvalt loomapidamishoones kasutatavast tehnoloogiast, ka seal pärit reovee. Sõnnikuhoidla mahutavuse arvutamisel võib välja arvata loomade poolt karjatamisperioodil karjamaale jäetud sõnniku kogused.

Loomapidamishoone, kus kasutatakse sügavallapanutehnoloogiat ja mis mahutab kaheksa kuu sõnnikukoguse, ei pea sõnnikuhoidlat olema.

Kui sügavallapanutehnoloogiaga loomapidamishoone ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab üle jääva koguse jaoks olema seda mahutav hoidla.

Sõnnikuhoidlad ja virtsahoidlad ning loomapidamishooned peavad olema lekkekindlad ning nende konstruktsioon peab tagama ohutuse ja lekete vältimise hoidla käitamisel, sealhulgas selle täitmisel ja tühjendamisel. Sõnnikuhoidla ja -rennid peavad olema ehitatud nii, et sademed ning pinna- ja põhjavesi ei valguks sõnnikuhoidlasse.

Kui loomapidamishoones peetavaid loomi on 5 või vähem loomühikut ja seal tekib tahesõnnik või sügavallapanusõnnik, võib tekkivat sõnnikut ajutiselt enne laotamist või auna viimist hoiustada hoone juures veekindla põhjaga alal ja vihmavee eest kaitstult.

Kui loomapidaja suunab sõnniku lepingu alusel hoidmisele või töötlemisele teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomapidamishoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.

[veeseaduse § 164 lõiked 1–7;](#)

[keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. a määruse nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ § 5 lõiked 1–2.](#)

Nõue 11:

Sõnniku aunas hoidmisel peab sõnnikuaun paiknema veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.

Fosforit sisaldavate väetiste ja reoveesette kasutamine on keelatud:

- 1) veekaitsevööndis
- 2) nitraaditundliku ala oluliste allika- ja karstialadele jäävatel allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses 50 meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist.

[veeseaduse § 165 lõiked 1–5, § 166 lõiked 1–7, § 168 lõike 3 punktid 1, 3, 9 ja § 119 punkt 3.](#)

Nõue 12:

Veekaitsevööndiga karjamaal karjatavatele loomadele ei tohi anda lisaööta, välja arvatud mineraalööta.

Erandina on lisaööda andmine lubatud kevadisel üleminekul karjamaasöödale ning ebasoodsate tingimuste tõttu tekkinud karjamaarohu nappuse korral. Lisaööda andmise kohad peavad asuma väljaspool veekaitsevööndit. Nõue ei kehti, kui hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektil on kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga määratud teisiti.

Muu veekogu kui mere ääres peab piki veekogu kallast olema igale loomühikule tagatud vähemalt viis meetrit kaldariba. Nõue ei kehti, kui hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektil on kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga määratud teisiti.

Karjatamine muu veekogu kui mere veekaitsevööndis on keelatud 1. novembrist kuni 30. aprillini. Karjatamine ei ole lubatud nitraaditundliku ala olulistel allika- ja karstialadel asuvatel allikatel ja nende veekaitsevööndis ning karstivormidel ja karstijärvikutel. Nõudeid kohaldatakse hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektil, kui kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga ei ole määratud teisiti.

[veeseaduse § 169 lõiked 2–5¹ ning § 170 lõige 1, lõike 2 punkt 1 ja lõige 4.](#)

Nõue 13: Põllumajandusloomade pidamisel välitingimustes tuleb vältida pinna- ja põhjavee saastumist.

[veeseaduse § 171 lõige 1;](#)

[keskkonnaministri 1. oktoobri 2019. a määrus nr 46 „Põllumajandusloomade välitingimustes pidamisest lähtuva keskkonnariski vähendamise ja keskkonnaohu vältimise nõuded“.](#)

KM 2 Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (NTA-I)

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisa 3 sätestatud ulatuses.

Nõukogu direktiivi 91/676/EMÜ artiklid 4 ja 5.²

Nõue 1:

Lämmastikku sisaldavat mineraalväetist ei tohi laotada juhul, kui maapind on külmunud, lumega kaetud, perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

Lämmastikku sisaldavat mineraalväetist ei tohi laotada 15. oktoobrist kuni 20. märtsini.

Lämmastikku sisaldava väetise kasutamine on keelatud allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses kümne meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist.

² Nõukogu direktiiv 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, 31.12.1991, lk 1–8).

[veeseaduse § 158 lõiked 2–4.](#)

Nõue 2:

Kui maapinna kalle on 5–10 protsenti, on pinnale lämmastikku sisaldava väetise laotamine keelatud 1. oktoobrist kuni 20. märtsini.

Lämmastikku sisaldava väetise laotamine on keelatud haritava maal, mille maapinna kalle on üle 10 protsendi. Erandina on üle 10-protsendise kaldega maapinnal lämmastikku sisaldavate väetise laotamine lubatud veeseaduse § 160 lõike 4 alusel kehtestatud juhtudel.

[veeseaduse §160 lõiked 1 ja 2.](#)

Nõue 3: Nitraaditundlikul alal asuvatele olulistele allika- ja karstialadele jäävatel allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses 50 meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist on keelatud:

- 1) lämmastikku sisaldava väetisega väetamine;
- 2) sõnniku hoidmine aunas

[veeseaduse § 168 lõike 3 punktid 1 ja 3.](#)

Selgitus: nõue on seotud põllumajandusest lähtuva lämmastiku koormuse vältimise ja kontrollimisega.

Nõue 4:

Väetistega on lubatud anda põllumajanduskultuuridele aastas selline kasvuks vajalik kogus lämmastikku haritava maa ühe hektari kohta, mis on kehtestatud veeseaduse § 161 lõike 11 alusel.

Sõnnikuga on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta kuni 170 kg lämmastikku aastas, sealhulgas loomade karjatamisel maale jäävas sõnnikus sisalduv lämmastik.

Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult.

Nitraaditundliku ala kaitsmata põhjaveega aladel ja karstialal ei tohi:

- 1) mineraalväetisega antav lämmastikukogus olla aastas üle 120 kg haritava maa ühe hektari kohta ning taliviljadele ja mitmeniitelistele rohumaadele korraga antav lämmastikukogus olla aastas üle 80 kg haritava maa ühe hektari kohta;
- 2) kasutada reoveeset.

[veeseaduse § 161 lõiked 1 ja 7;](#)

[keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. a määruse nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ § 9 lõiked 1–4;](#)

[keskkonnaministri 5. novembri 2021. a määruse nr 49 „Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal“ § 3 punktid 1 ja 3.](#)

Nõue 5: Hooldusalal on keelatud lämmastikku sisaldavate väetiste kasutamine ja hoidmine ning karjatamine.

[veeseaduse § 154 lõige 5.](#)

Nõue 6: Veehaarde sanitaarkaitsealal on keelatud lämmastikku sisaldavate väetiste kasutamine ja hoidmine ning karjatamine.

[veeseaduse § 151 lõige 2.](#)

Nõue 7: Põllumajandusega tegelev isik peab pidama põlluraamatut, millesse tuleb kanda andmed põllumajandusliku tegevuse kohta.

[veeseaduse § 155 lõige 1.](#)

Selgitus: nõue on seotud põllumajandusest lähtuva lämmastiku koormuse vältimise ja kontrollimisega.

Nõue 9:

Vedelsõnnikut ei tohi laotada 1. novembrist kuni 20. märtsini ja poolvedel-, tahe- ja sügavallapanusõnnikut ning muid orgaanilisi väetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 20. märtsini ega muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

Kui Keskkonnaamet on keelanud vedelsõnnikusõnniku laotamise alates 15. oktoobrist, siis tuleb lähtuda Keskkonnaameti keelust.

Vedelsõnniku paisklaotamine on keelatud 20. septembrist kuni 20. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üle ujutatud või veega küllastunud.

Kasvavate kultuurideta põllul tuleb sõnnik mulda viia võimalikult kiiresti, kuid mitte hiljem kui 24 tunni jooksul laotamise lõpetamisest arvates.

Kasvavate kultuuridega kaetud haritavale maale tohib 1. novembrist kuni 30. novembrini laotada sõnnikut juhul, kui see 24 tunni jooksul mulda viiakse.

[veeseaduse § 159 lõiked 1 ja 3–6;](#)

[veeseaduse § 159 lõike 2 alusel antud korraldusest kinnipidamine.](#)

Selgitus: nõue on seotud põllumajandusest lähtuva lämmastiku koormuse vältimise ja kontrollimisega.

Nõue 10:

Loomade pidamisel peab põllumajandusettevõtja kasutatava maa suurus võimaldama tekkiva sõnniku laotamist veeseaduse § 161 lõikes 1 kehtestatud sõnnikuga antava lämmastiku piirnormide kohaselt.

Kui ettevõttes tekkiv sõnnikukogus ületab sõnnikuga antava lämmastiku kohta veeseaduse § 161 lõikega 1 kehtestatud piirnormi haritava maa ühe hektari kohta, tohib rohkem loomi pidada juhul, kui üle jääv sõnnik võõrandatakse sõnniku vastuvõtjaga sõlmitud lepingu alusel.

Kui sõnniku äravedamiseks kasutatakse kolmanda osalise pakutavat äravedamisteenust, peab teenuse tellija säilitama teenuse osutamise seotud dokumendid laotamis- või müügilepingu lisana.

Nitraaditundliku ala kaitsmata põhjaveega aladel ja karstialal ei tohi pidada loomi üle 1,5 loomühiku põllumajandusmaa hektari kohta.

[veeseaduse § 163 lõiked 1–3;](#)

[keskkonnaministri 5. novembri 2021. a määruse nr 49 „Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal“ § 3 punkt 2.](#)

Nõue 11:

Kõikidel loomapidamishoonetel, kus peetakse üle 5 loomühiku loomi, peab olema lähtuvalt sõnnikuliigist sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla.

Sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla peab mahutama vähemalt kaheksa kuu sõnniku ja virtsa ning vajaduse korral, sõltuvalt loomapidamishoones kasutatavast tehnoloogiast, ka seal pärit reovee. Sõnnikuhoidla mahutavuse arvutamisel võib välja arvata loomade poolt karjatamisperioodil karjamaale jäetud sõnniku kogused.

Loomapidamishooneel, kus kasutatakse sügavallapanutehnoloogiat ja mis mahutab kaheksa kuu sõnnikukoguse, ei pea sõnnikuhoidlat olema.

Kui sügavallapanutehnoloogiaga loomapidamishoone ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab üle jääva koguse jaoks olema seda mahutav hoidla.

Sõnnikuhoidlad ja virtsahoidlad ning loomapidamishooned peavad olema lekkekindlad ning nende konstruktsioon peab tagama ohutuse ja lekete vältimise hoidla käitamisel, sealhulgas selle täitmisel ja tühjendamisel. Sõnnikuhoidla ja -rennid peavad olema ehitatud nii, et sademed ning pinna- ja põhjavesi ei valguks sõnnikuhoidlasse.

Kui loomapidamishoones peetavaid loomi on 5 või vähem loomühikut ja seal tekib tahesõnnik või sügavallapanusõnnik, võib tekkivat sõnnikut ajutiselt enne laotamist või auna viimist hoiustada hoone juures veekindla põhjaga alal ja vihmavee eest kaitstult.

Kui loomapidaja sunnab sõnniku lepingu alusel hoidmisele või töötlemisele teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomapidamishoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.

Vedelsõnniku- ja virtsahoidla peab ammoniaagi lendumise vähendamiseks olema kaetud. Hoidla loetakse kaetuks, kui hoidlat katab kõva, painduv või ujuv kate, sealhulgas loomulik koorik.

[veeseaduse § 164 lõiked 1–7;](#)

[keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. a määruse nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ § 5 lõiked 1–3.](#)

Nõue 12:

Sõnniku aunas hoidmisel peab sõnnikuaun paiknema veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.

Veekaitsevööndis on keelatud lämmastikku sisaldavate väetiste ja reoveesette kasutamine.

[veeseaduse § 165 lõiked 1–5, § 166 lõiked 1–7, § 168 lõike 3 punktid 1, 3, 9 ja § 119 punkt 3;](#)

[keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. a määruse nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ § 4.](#)

Nõue 13: Silo hoidmisel silohoidlas või maa peal peab olema tagatud hoidlale ja silo hoidmisele kehtestatud nõuete täitmine.

[keskkonnaministri 3. oktoobri 2019. a määrus nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ §-d 6 ja 7.](#)

Nõue 14:

Veekaitsevööndiga karjamaal karjatatavatele loomadele ei tohi anda lisaööta, välja arvatud mineraalööta.

Erandina on lisaõõda andmine lubatud kevadisel üleminekul karjamaasöödale ning ebasoodsate tingimuste tõttu tekkinud karjamaarohu nappuse korral. LISAõõda andmise kohad peavad asuma väljaspool veekaitsevööndit. Nõue ei kehti, kui hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektidel on kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga määratud teisiti.

Muu veekogu kui mere ääres peab piki veekogu kallast olema igale loomühikule tagatud vähemalt viis meetrit kaldariba. Nõue ei kehti, kui hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektidel on kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga määratud teisiti.

Karjatamine muu veekogu kui mere veekaitsevööndis on keelatud 1. novembrist kuni 30. aprillini. Karjatamine ei ole lubatud nitraaditundliku ala olulistel allika- ja karstialadel asuvatel allikatel ja nende veekaitsevööndis ning karstivormidel ja karstijärvikutel. Nõudeid kohaldatakse hoiualal või muul kaitstaval loodusobjektidel, kui kaitsekorralduskavaga või kaitse-eeskirjaga ei ole määratud teisiti.

[veeseaduse § 169 lõiked 2–5¹ ja § 170 lõige 1, lõike 2 punkt 1 ja lõige 4.](#)

Nõue 15: Põllumajandusloomade pidamisel välitingimustes tuleb vältida pinna- ja põhjavee saastumist.

[veeseaduse § 171 lõige 1;](#)
[keskkonnaministri 1. oktoobri 2019. a määrus nr 46 „Põllumajandusloomade välitingimustes pidamisest lähtuva keskkonnariski vähendamise ja keskkonnaohu vältimise nõuded“.](#)

KM 3 Loodusliku linnustiku kaitse
ja
KM 4 Looduslike elupaikade, loomastiku ja taimestiku kaitse

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisa 3 sätestatud ulatuses.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ artikli 3 lõige 1, artikli 3 lõike 2 punkt b, artikli 4 lõiked 1, 2 ja 4.³

Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõiked 1 ja 2.⁴

Nõue 1: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas, peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumispiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele.

[looduskaitseaduse § 12 lõiked 1 ja 2;](#)

Vabariigi Valitsuse kehtestatud kaitseala kaitse eeskirja määrused;
keskkonnaministri kehtestatud püsielupaiga kaitse eeskirja määrused.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7).

⁴ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7).

Nõue 2: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:

- 1) uute maaparandussüsteemide rajamine ;
- 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine;
- 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine.

[looduskaitseseaduse § 31 lõige 2 punktid 1, 2, 4 ja 7;](#)

Vabariigi Valitsuse kehtestatud kaitseala kaitse eeskirja määrused;
keskkonnaministri kehtestatud püsielupaiga kaitse eeskirja määrused.

Nõue 3: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek:

- 1) tee rajamiseks;
- 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks;
- 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks;
- 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks;
- 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks;
- 6) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks;
- 7) puisniiduilmelisel alal puude raiumiseks.

Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis on seal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine

[looduskaitseseaduse § 33 lõige 1, § 32 lõige 2.](#)

Nõue 4.1: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine, metsa majandamine, maaparandussüsteemi rajamine).

[looduskaitseseaduse § 30 lõike 2 punkt 1;](#)

Vabariigi Valitsuse kehtestatud kaitseala kaitse eeskirja määrused;
keskkonnaministri kehtestatud püsielupaiga kaitse eeskirja määrused.

Selgitus: nõue on seotud põllumajandustegevusega: väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine, metsa majandamine, maaparandussüsteemi rajamine.

Nõue 4.2: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud loodusvarade (metsa, maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi) kasutamine, pinnase teisaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m³/ööpäevas.

[looduskaitseseaduse § 30 lõike 2 punkt 2;](#)

Vabariigi Valitsuse kehtestatud kaitseala kaitse eeskirja määrused;
keskkonnaministri kehtestatud püsielupaiga kaitse eeskirja määrused.

Selgitus: nõue on seotud loodusvarade kasutamise piirangutega, millega võidakse kokku puutuda põllumajanduslikus tegevuses: metsa, maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi kasutamine, pinnase teisaldamine.

Nõue 5: Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet.

[looduskaitseaduse § 14 lõike 1 punkt 1.](#)

KM 5 Toidu- ja söödaohutus

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklid 14 ja 15, artikli 17 lõige 1 ning artiklid 18, 19 ja 20.⁵

Nõue 1: Turuleviidav toit peab olema ohutu inimese tervisele ning vastama õigusaktides sätestatud nõuetele.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikkel 14;](#)
[toiduseaduse § 12 lõige 1.](#)

Nõue 2: Toidulooma söötmiseks kasutatav sööt peab olema ohutu inimese ja looma tervisele.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikkel 15;](#)
[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 767/2009 artikli 4 lõiked 1 ja 3, artikli 6 lõige 1;](#)
[söödaseaduse § 4 lõige 4;](#)
[põllumajandusministri 25. aprilli 2007. a määrus nr 66 „Soovimatute ainete loetelu ja nende sisalduse lubatud piirmäärad söödas“.](#)

Nõue 3: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad tagama suurimas võimalikus ulatuses esmatoodete kaitse saastumise eest, võttes arvesse esmatoodete mis tahes järgnevat töötlemist.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 852/2004 artikli 4 lõige 1 ning I lisa A-osa II jaotise lõiked 2 ja 3, lõike 4 punktid g, h ja j, lõike 5 punktid f ja h, lõige 6;](#)
[veterinaarseadus § 2 lõige 4.](#)

Nõue 4: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad pidama arvestust ja säilitama andmeid asjakohasel viisil ja asjakohase aja jooksul ohtude ohjamiseks võetud meetmete kohta.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 852/2004 I lisa A-osa III jaotise lõige 7, lõike 8 punktid a, b, d ja e, lõike 9 punktid a ja c.](#)

Nõue 5: Toorpiim peab olema nõuetekohane ja pärinema kliiniliselt tervetelt loomadelt. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitsetakse või jahutatakse, on paigaldatud ja ehitatud piima saastumisohtu maksimaalselt piiravalt. Lüpsmine sooritatakse hügieeniliselt. Vahetult pärast lüpsi tuleb piim hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 01.02.2002, lk 1–24).

[põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määruse nr 71 „Toorpiima käitlemise hügieeninõuded“ § 2 lõiked 3 ja 4, § 4 lõiked 2 ja 3 ning § 5 lõiked 3, 6 ja 7.](#)

Nõue 6: Kuni tarbijale müügini tuleb mune hoida puhtalt, kuivalt, lõhnabalt, lõökide eest efektiivselt kaitstult ja otsese päikese eest varjus.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 853/2004 III lisa X jao I peatüki lõige 1.](#)

Nõue 7: Sööta tuleb käidelda ohutult, puhastel pindadel ja puhaste seadmetega ning hoida eraldi ohtlikest ainetest, et vältida sööda saastumist. Tuleb tagada sööda õige jaotamine.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 183/2005 artikli 5 lõige 1, I lisa A-osa I peatüki lõike 4 punktid e ja g, III lisa III osa punktid 1 ja 2.](#)

Nõue 8: Jälgitavuse tagamiseks peavad söödakäitlejad arvet eelkõige järgmise üle:

- a) taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine;
- b) geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine;
- c) iga sissetulnud sööda allikas ja kogus ning iga väljaläinud sööda sihtkoht ja kogus.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 183/2005 I lisa A-osa II peatüki lõike 2 punktid a, b ja e; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikli 18 lõiked 2 ja 3.](#)

Nõue 9: Hankida ja kasutada tohib üksnes sööta, mis pärineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 alusel registreeritud ja/või tunnustatud söödakäitlejatelt.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 183/2005 artikli 5 lõige 6.](#)

Nõue 10: Käitleja peab tagama turuleviidava toidu ja sööda või loomadele söödetava sööda vastavuse pestitsiidide jääkide piirnormidele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 artikli 18 kohaselt.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 396/2005 artikkel 18.](#)

Nõue 11: Käitleja peab tagama toidu jälgitavuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 18, loomset päritolu toidu puhul komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 931/2011 artikli 3 kohaselt.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikkel 18;](#)
[toiduseaduse § 23;](#)
[komisjoni rakendusmääruse \(EL\) nr 931/2011 artikkel 3.](#)

Nõue 12: Toidukäitleja vastutab käideldava toidu ning käitlemise nõuetekohasuse eest ja on kohustatud kasutama kõiki võimalusi selle tagamiseks. Isik on kohustatud abistama järelevalveametnikku õigusaktidega ettenähtud ülesannete täitmisel.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikkel 19;](#)
[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2017/625 artikkel 15;](#)
[toiduseaduse § 22 lõige 1 ja § 48 lõige 4.](#)

Nõue 13: Söödakäitleja põhjendatud kahtluse korral, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele ja võib olla ohtlik inimese või looma tervisele, algatab ta koheselt menetlused sööda käitlemisest eemaldamiseks, teavitab sellest viivitamata Põllumajandus- ja Toiduametit (PTA) ning teeb PTA-ga koostööd.

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 178/2002 artikkel 20;](#)
[söödaseaduse § 4 lõige 7.](#)

KM 6 Hormoonide kasutamine loomakasvatuses

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusalusel erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.

Nõukogu direktiivi 96/22/EÜ artikli 3 punktid a, b, d ja e ning artiklid 4, 5 ja 7.⁶

Nõue 1: Turustada ei tohi inimtoiduks loomi ja neilt pärit loomseid saadusi, kellele on manustatud keelatud aineid ning ravimeid või kui loomaarsti poolt määratud ravimi keeluaeg ei ole möödas.

[põllumajandusministri 12. jaanuari 2009. a määruse nr 5 „Biotimulaatorite, hormoonpreparaatide ja muude ainete nimekiri, mille käitlemine põllumajandusloomadel kasutamise eesmärgil on keelatud, ning nimetatud ainete põllumajandusloomade raviks kasutamise erijuhud“ § 1; toiduseaduse § 22 lõige 4.](#)

Nõue 2: Loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EÜ\) nr 2019/6 artikkel 108.](#)

KM 7 ja KM 8 Taimekaitsevahendite kasutamine

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusalusel erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 55 esimene ja teine lause⁷ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/128/EÜ artikli 5 lõige 2 ja artikli 8 lõiked 1–5, artikkel 12 seoses piirangutega, mida kohaldatakse pestitsiidide kasutamise suhtes vee raamdirektiivi ja Natura 2000 võrgustikku käsitlevate õigusaktide põhjal kindlaks määratletud kaitsealadel ning artikli 13 lõiked 1 ja 3, milles käsitletakse pestitsiidide käitlemist ja ladustamist ning pestitsiidijääkide töötlemist⁸.

Nõue 1: Taimekaitsevahendit tohib kasutada üksnes taimekaitsevahendi loas määratud ja taimekaitsevahendi märgistusele vastavatel tingimustel ja põllumajandusministri 29. novembri 2011. a määruse nr 90 § 4 nõuete kohaselt.

[taimekaitseaduse § 78 lõige 1; põllumajandusministri 29. novembri 2011. a määruse nr 90 „Taimkaitsevahendi kasutamise ja hoiukoha täpsemad nõuded“ § 4.](#)

⁶ Nõukogu direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 81/602/EMÜ, 88/146/EMÜ ja 88/299/EMÜ (EÜT L 125, 23.05.1996, lk 3)

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/128/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse tegevusraamistik pestitsiidide säästva kasutamise saavutamiseks (ELT L 309, 24.11.2009, lk 71–86).

Nõue 2: Taimekaitsevahendi professionaalne kasutaja peab olema läbinud taimekaitsekoolituse ning peab omama selle läbimist tõendavat taimekaitsetunnistust.⁹

[taimekaitseaduse § 79 lõiked 1 ja 6, § 78² lõige 1.](#)

Nõue 3: Kasutuses olev taimekaitseade, välja arvatud käsi- ja selgprits, peab olema läbinud korralise tehnilise kontrolli iga kolme aasta järel.

[taimekaitseaduse § 87 lõige 1.](#)

Nõue 4: (1) Taimekaitseade ei tohi nõuetekohasel kasutamisel, puhastamisel, hooldamisel ja hoidmisel ohustada inimese tervist ega keskkonda.
(2) Professionaalne kasutaja kontrollib tema kasutuses oleva taimekaitseadme toimimist korrapäraselt ning vajaduse korral reguleerib selle toimimiseks olulisi osasid.
(3) Taimekaitseadme kasutamise, puhastamise, hooldamise ning hoidmise ohutusnõuete täitmisel tuleb järgida põllumajandusministri 20. aprill 2006. aasta määruse nr 49 „*Taimekaitseadme kasutamise, puhastamise, hooldamise ning hoidmise ohutusnõuded*“¹ alusel kehtestatud nõudeid.

[taimekaitseaduse § 84 lõiked 1, 1¹ ja 2;](#)
[põllumajandusministri 20. aprilli 2006. a määrus nr 49 „Taimekaitseadme kasutamise, puhastamise, hooldamise ning hoidmise ohutusnõuded“.](#)

Nõue 5:

Veekaitsevööndis on keelatud keemilise taimekaitsevahendi kasutamine veeseaduse § 196 lõikes 1 nimetatud registreeringuta.

Taimekaitsevahendi kasutamine on keelatud allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses kümne meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist.

Nitraaditundlikul alal asuvatele olulistele allika- ja karstialadele jäävatel allikatel, karstivormidel ja karstijärvikutel ning nende ümbruses 50 meetri ulatuses allika veepiirist, karstivormi servast või karstijärviku kõrgeima veetaseme piirist on keelatud taimekaitsevahendite kasutamine.

[veeseaduse § 119 punkt 4; § 158 lõige 2 ja § 168 lõike 3 punkt 2](#)

Nõue 6: Taimekaitsevahendi jääke ja pakendijäätmeid käideldakse jäätmeseaduses ja pakendiseaduses sätestatud nõuete kohaselt.

[taimekaitseaduse § 78 lõige 8.](#)

Nõue 7: Taimekaitsevahendit hoitakse selleks sobivas ruumis, taimekaitsevahendi väikese koguse puhul ka selleks ettenähtud konteineris või kapis, mis on lukustatud ja millel on mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk. Taimekaitsevahendit hoitakse eraldi toidust, ravimitest ja söödast, et vältida nende saastumist taimekaitsevahendiga.

(1) Taimekaitsevahendi kasutaja säilitab taimekaitsevahendit loetava märgistusega originaalpakendis hoiutingimustes, mis tagavad taimekaitsevahendi säilimise kasutuskõlblikuna.

(2) Taimekaitsevahendi säilitamiseks sobiv ruum (edaspidi hoiuruum) on:

⁹ Taimekaitsekoolitust korraldab Põllumajandus- ja Toiduameti heakskiidetud taimekaitsekoolituse programmi alusel täiskasvanute koolitusasutus (edaspidi koolitusasutus) täiskasvanute koolituse seaduse, kutseõppeasutuse seaduse ja käesoleva seaduse nõuete kohaselt.

- 1) vajaliku suurusega;
  - 2) hästi ventileeritav ja valgustatav;
  - 3) vedelikku mitteläbilaskvast, keemilise aine toimele vastupidavast ja libisemiskindlast materjalist kõrge künnisega põrandaga.
- (3) Taimekaitsevahendi pakend asetatakse põrandal hoidmise korral puitalusele.
- (4) Hoiuruumis on vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja lekkimiskindel suletav anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis on nähtaval kohal tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112.

[taimekaitseseaduse § 78 lõiked 5 ja 9;](#)

[põllumajandusministri 29. novembri 2011. a määruse nr 90 „Taimekaitsevahendi kasutamise ja hoiukoha täpsemad nõuded“ § 1.](#)

KM 9 Vasikate pidamise miinimumnõuded

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.

Nõukogu direktiivi 2008/119/EÜ artiklid 3 ja 4.¹⁰

Nõue 1: Põllumajandustootja peab tagama, et vasika üksiksulu laius oleks vähemalt võrdne vasika turjakõrgusega ja pikkus vähemalt võrdne 1,1-kordse vasika pikkusega mõõdetuna nina tipust sabajuureni. Üksiksulul, välja arvatud haigete loomade eraldamiseks kasutatavad sulud, ei tohi olla umbseid vaheseinu. Seintes peavad olema avad, mis võimaldavad loomadel üksteist näha ja tunda.

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 8 lõiked 1 ja 3.](#)

Nõue 2: Majapidamises, kus peetakse rohkem kui 6 vasikat, tuleb üle 8 nädalasi vasikaid pidada rühmas. Vasikate pidamisel rühmana peab põllumajandustootja tagama selleks kasutatavas ühissulus vähemalt 1,5 m² vaba põrandapinda iga alla 150 kg vasika kohta, vähemalt 1,7 m² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kg vasika kohta ning vähemalt 1,8 m² vaba põrandapinda iga üle 220 kg vasika kohta. Üle 8 nädala vanust vasikat tohib üksiksulus pidada ainult veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga.

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 7, § 8 lõiked 2 ja 4.](#)

Nõue 3: Põllumajandustootja ei tohi vasikat pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetavad vasikad, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi.

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 3 lõiked 1 ja 3.](#)

¹⁰ Nõukogu direktiiv 2008/119/EÜ, milles sätestatakse vasikate kaitse miinimumnõuded (ELT L 10, 15.01.2009, lk 7–13).

Nõue 4: Vasikate pidamise ruumi põrand peab olema jäik ja sile, kuid mitte libe, et vältida vasikate vigastumist. Vasika puhkease peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelike äravool. Kõigile alla kahe nädala vanustele vasikatele tuleb tagada sobiv allapanu.

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 5 lõiked 3 ja 4.](#)

Nõue 5: Vasikas peab saama ternespiima vähemalt esimese kuue elutunni jooksul. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Kui vasikad on ühissulus ja neid ei söödeta vabalt ega automaatsel söötmissmeetodil, siis peavad kõik vasikad pääsema sööma samaaegselt. Sööt peab sisaldama piisavas koguses rauda, et vasika vere keskmine hemoglobiinisaldus püsiks 4,5 mmol/l tasemel. Üle kahe nädala vanusele vasikale tuleb anda kiudaineid sisaldavat sööta, 8–20 nädala vanuse vasika söödas suurendatakse kiudainete kogust 50 grammist 250 grammini päevas.

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 9 lõiked 2 ja 3, § 10 lõiked 1 ja 5.](#)

KM 10 Sigade pidamise miinimumnõuded

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisa 3 sätestatud ulatuses.

Nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ artiklid 3 ja 4.¹¹

Nõue 1: Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võõrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärase kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigadele põhu või muu sobiva tuhnimismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 4 lõiked 1–5.](#)

Nõue 2: Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema: põrsaste puhul kuni 11 mm, võõrdepõrsaste puhul kuni 14 mm, nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm. Betoonrestpõranda ribide laius peab olema: põrsaste ja võõrdepõrsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste ja emiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välistama sigade jalgade vigastumise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.

¹¹ Nõukogu direktiiv 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded (ELT L 47, 18.02.2009, lk 5–13).

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 12 lõiked 2 ja 3.](#)

Nõue 3: Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine: kuni 10 kg – 0,15 m²; 10–20 kg – 0,20 m²; 20–30 kg – 0,30 m²; 30–50 kg – 0,40 m²; 50–85 kg – 0,55 m²; 85–110 kg – 0,65 m²; üle 110 kg – 1 m². Alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiseid ja emiseid pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m² ja 2,25 m² vaba põrandapinda. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel, võib neid pidada üksiksulgudes, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste lõas pidamine on keelatud.

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 7 lõiked 1–6, § 14.](#)

Nõue 4: Mitteimetavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudaineterikast sööta ning energiasööta. Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremisele või emisele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sõnniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav. Pörsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik pörsad mahuvad samaaegselt lamama. Pörsaid ei tohi emisest võõrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Pörsaid võib võõrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emise või pörsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 8 lõiked 1 ja 4, § 16 lõige 6 ja § 9 lõige 1.](#)

Nõue 5: Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m². Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m². Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 6 lõiked 1 ja 2.](#)

Nõue 6: Sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsed menetlused on:

- 1) kuni seitsme päeva vanuse pörsa silmahammaste lõikamine;
- 2) kuldi kihvade lühendamine;
- 3) saba lõikamine;
- 4) sea kastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist;
- 5) väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine.

Kuni seitsme päeva vanuse pörsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba lõikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi

kõrvadel, sabadel või udaral. Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparasiitide tõrjet.

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 7 lõige 8, § 18 lõiked 1 ja 2, § 19.](#)

KM 11 Põllumajandusloomade kaitse

Kohaldatakse põllumajandusliku tegevuse suhtes põllumajandusmaal ning elurikkust soodustava tegevuse suhtes toetusaluses erametsas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) lisas 3 sätestatud ulatuses.

Nõukogu direktiivi 98/58/EÜ artikkel 4.¹²

Nõue 1: Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.

Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses ja füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta ja pääsema takistamatult sööma. Loomadel peab olema vaba juurdepääs puhtale joogiveele. Söötmise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastumise oht oleks võimalikult väike.

[loomakaitseaduse § 3 lõike 2 punkt 1;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 16 lõiked 1–3 ja 5;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 16 lõiked 1–4, § 17 lõiked 1 ja 2;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 12 lõiked 1–4;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 9 lõige 1, § 10 lõiked 1, 2 ja 4;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ §-d 5 ja 8;](#)

[põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määruse nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“ § 8;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 13.](#)

Nõue 2.1: Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikku liikumisvajadust ja muu looma terviseks ja heaoluks vajaliku.

[loomakaitseaduse § 3 lõike 2 punktid 3 ja 4 ning lõige 3.](#)

Nõue 2.2: Põllumajanduslooma pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsemeid välja sirutada.

¹² Nõukogu direktiiv 98/58/EÜ põllumajandusloomade kaitse kohta (EÜT L 221, 08.08.1998, lk 23).

Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid ja seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitise peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.

[loomakaitseaduse § 3 lõike 2 punkt 3 ja lõige 3;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 3 lõiked 1–3;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 3 lõige 1 ja § 7 lõige 1;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 10 lõige 1 ja § 11 lõige 1;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 3 lõige 3;](#)

[põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määruse nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“ § 5 lõige 1;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 5 lõige 1;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 5 lõiked 1 ja 2.](#)

Nõue 2.3: Põllumajanduslooma pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolmu- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajanduslooma ei tohi pidada alaliselt pimedas. Loomapidamise ruum või ehitise peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgusallikat, et vajaduse korral kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA.

[loomakaitseaduse § 3 lõike 2 punkt 3;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 7 lõiked 1 ja 3;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 6 lõiked 1 ja 3;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 2 lõige 2 ja § 6;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 10 lõige 5, § 13 lõiked 1 ja 2;](#)

[põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määruse nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“ § 6;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 3 lõige 6 ja § 4 lõiked 1, 3 ja 4;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 7 lõiked 1 ja 3.](#)

Nõue 2.4: Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väliaedik ja karjamaa peavad olema looma tervisele ohutud, piirdeaed tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mitesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte lasta karjamaale.

[loomakaitseaduse § 3 lõike 2 punkt 4;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 15 lõiked 1 ja 2;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 15;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 7 lõige 5, § 11 lõiked 3, 4 ja 5;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 9;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 2¹;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 5 lõiked 2 ja 5.](#)

Nõue 3: Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja välditavate kannatuste ärahoidmiseks. Loomapidamisega vahetult tegeleval füüsilisel isikul peavad olema vajalikud teadmised looma anatoomiast, füsioloogiast, loomaliigile omastest käitumisharjumustest ja loomakaitsenõuetest ning asjakohased praktilised oskused.

Sellise põllumajanduslooma tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Siseruumis peetava vasika tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Broilerite tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.

[loomakaitseseaduse § 3 lõike 2 punkt 2, lõiked 3¹ ja 3²;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ §-d 4 ja 11;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ §-d 3 ja 5;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 1 ja § 2 lõiked 1 ja 4;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 1 ja § 2 lõiked 1 ja 4;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 6 ja § 7 lõiked 1 ja 2;](#)

[põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määruse nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“ § 2 ja § 4 lõiked 1 ja 3;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 2 ja § 3 lõiked 1 ja 3.](#)

Nõue 4: Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud viga tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid.

Põllumajanduslooma pidamisel sundventilatsiooniga ruumis tuleb tagada asjakohane varusüsteem, et tagada piisav õhuvahetus looma tervise ja heaolu säilitamiseks süsteemirikke korral, ning riketest märkuandev häiresüsteem.

[loomakaitseseaduse § 3 lõige 3³;](#)

[põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 2 lõige 3;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 4 lõiked 1, 3 ja 4 ning § 7 lõige 4;](#)

[põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ § 11 lõige 2;](#)

[põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 4 lõige 1, § 6 lõige 4;](#)

[põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“ § 4 lõige 2;](#)

[põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määruse nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“ § 7 lõige 2;](#)

[põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 6 lõiked 3 ja 4 ning § 7 lõige 2.](#)

Nõue 5: Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorrast. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetlused, mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kastreerimine pikaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.

[loomakaitseaduse § 4 lõige 1, § 9 lõiked 1 ja 2.](#)